

Četvrt veka
Internacionalnog
džez festivala
Nišvil (Nišville)
2-11. avgust 2019.

A kuda sad?

Nakon 25 godina čestog poistovećivanja sa Kalimerom po pitanju podrške države Nišvilu, doživljam sebe kao Spajdermena na vrhu zgrade niškog hotela *Ambasador*, sa njegovom hamletovskom dilemom: *A kuda sad – kad u blizini nema visoke zgrade, na putu ka 50. Nišvilu?*

Na ovaj način direktor Nišvila Ivan Blagojević objašnjava da je taj internacionalni džez festival, i nakon četvrt veka postojanja, suočen sa ozbiljnim nedostatkom novca, zahvaljujući i državi i sponzorima, što bi ga moglo koštati daljeg leta ka vrhu, koji mu je cilj.

Sponzori i država ni danas ne pružaju adekvatnu finansijsku podršku značajnim rezultatima i ambicijama sve značajnijeg Nišvila. U takvu potrebu nisu ih ubedili ni festivalska tradicija, a ni 200.000 posetilaca, koliko ih je,

recimo, bilo prošle godine. Nisu ih motivisale ni činjenice da je Ministarstvo kulture ovaj festival nekoliko puta proglašavalo manifestacijom od nacionalnog značaja, dok ga je Privredna komora Srbije, u saradnji sa Ministarstvom trgovine, označavala nacionalnim brendom Srbije. Nije bio dovoljno ubedljiv ni britanski *Gardijan*, koji je 2016. Nišvil uvrstio u deset najboljih džez festivala u Evropi. „Početna izdanja imala su mene kao sigurnog sponzora, a sva naredna entuzijazam i mazohizam mojih saradnika... Vešto kombinujući vrhunske umetničke nastupe sa komercijalnim fuzijama džez, ubedili smo čak i legendarnog Donalda Birda da je lokalni romski orkestar u stvari replika prvog džez orkestra Badi Boldena iz Nju Orleansa s kraja 19. veka“, kaže Blagojević.

On se priseća da je pre 25 godina, u vreme još važećih sankcija u kulturi u tadašnjoj Jugoslaviji, imao tek maglovitu viziju kako će u budućnosti izgledati festival koji je tada osnovao. Znak koji mu je pokazao *moćni* pravac u kojem bi festival trebalo da ide bilo je njegovo preseljenje *na otvoreno* iz pretnesne sale *Doma Vojske Jugoslavije*, a nakon odlaganja sa hladnog decembra 1994. na još hladniji januar 1995, zbog restrikcije struje. Od tada je *dom džez*a postala Niška tvrđava, a i ceo grad.

Uprkos upozoravajućoj zapitanosti *A kuda sad?* – koja je i slogan ovogodišnjeg izdanja festivala, Nišvil je danas *festival festivala*, sa oko 300 različitih programa, među kojima su 117 koncerata, 104 filma, 21 pozorišna predstava, poetske večeri i promocije knjiga,

izložbe likovnih umetnika, festivalski segment posvećen stripu...

Na festivalu će nastupiti oko 1.000 umetnika. On će imati dosad najjači džez lajnap, pošto će se pred publikom naći najveći broj dobitnika *Gremi* nagrada i džezera koji su u nekom trenutku bili u svetskih *Top 5*. Po tradiciji, svi programi biće besplatni, izuzev koncerata u zvaničnom programu na *Earth and Sky stejdžu*.

Uprkos „banalnom problemu“ zvanom novac, ili nerazumevanju onih koji ga imaju, čini se da ovaj festival dobro zna kuda ide.

**Dobro došli na
jubilarni Nišvil!**

Branislav Milošević o filmskom festivalu u okviru Nišvila, čiji je selektor

Protivteža nepodnošljivom sivilu blokbaftera

Foto: Privatna arhiva

Kao prateća manifestacija Internacionalnog džez festivala – Nišville Movie Summit vrednuje domaće i inostrane muzičke filmove, a promovise i ostvarenja malih, nezavisnih, takozvanih indi produkcija, malo poznatih kako u nas, tako i u distribuciji zastupljenih kinematografija.

Naš ideal je aktivni/oslobođeni gledalac koji se odupire spoljnoj magiji filmske slike kojom zrače naši i (belo)svetski multipleksi.

Zahvaljujući muzičkim filmskim susretanjima, Nišlije imaju izuzetnu priliku da, po prvi put, na javnom gradskom prostoru, pogledaju filmove (u nas) totalno marginalizovanih kinematografija: ekvadorske, ugandske, sudanske ili pak kirgistanke, na primer... Polako ali sigurno razvija se, zaokružuje koncept smotre – osmišljene kao protivteža nepodnošljivoj teškoći sivila (sve)opšte blokbaftere, odnosno bioskopske svakodnevice i društva koji živi od iluzija, televizijskih ili filmskih, svejedno!

Nišville Movie Summit smotra je takmičarskog karaktera. Žiri u sastavu Milena Pavlović – glumica iz Beograda, Kung Či-sing – kompozitor, performer i muzički aktivista iz Hong Konga i Dragomir Milenković Joga – kompozitor i muzičar, osnivač grupe Hazari dodeliće glavnu nagradu najboljem izviđaču muzike u filmu, kao i priznanja za najbolji igrani, dokumentarni i eksperimentalni film.

Ove godine beležimo i mali, gotovo riplijevski kuriozitet. Na konkurs, otvoren još 1. januara, prijavljeno je, verovali ili ne, 446 filmova iz više od 30 zemalja. Zbog obimne selekcije, velikog broja kvalitetnih filmova, program smo (moralno) da razbijemo, odnosno odelimo u nekoliko programске celine.

Udarni, revijalni muzički segment afirmiše relativno novu, sve izraženiju podvrstu u dokumentaristici i kinematografiji – muzički dokumentarac. Festival otvara nešto glamurozniji projekt Pavaroti Rona Hauarda, ali ništa manje izazovan nije ni intimniji/kamerniji prikaz Rona Mana male radnje u Grinič Vilidžu (Carmine Street Guitars) Rika Kelija, majstora za vrhunske ručno (iz)rađene gitare. Porodična stvar grčke rediteljke Angelike Aristomenopoulou predstavlja najpoznatiju kritsku muzičku porodicu (Xylouris) koju čini tri generacije stvaralaca. Zanimljiv je i film Kosmonovski Mumina Barisa o istoimenoj psiho-pop grupi, kao i mini portret Džejsona Ričija, američkog (usnog) harmonikaša i pevača, koji se pored svojih solo albuma, pojavljivao, kao gost, na albumima Dž. Vintera, V. Truta, N. Kurana... i (naše) Ane Popović. Nikolas Drolc Bungalovskom sesijom pokušava da otkrije američke korene folka i gospela. Argentinski sineasta Ernesto Gut predstavlja kandombe – urugvajski stil muzike i plesa nastao pod (direktnim) afričkim uticajem (Bantu), dok (nam) Kristofer Darton priča o kandskom bluzu, to jest o Kendall Wall Blues Bandu...

Da poslednje decenije raste popularnost muzičkog dokumentarnog filma i na ovim (regionalnim) prostorima dokazujemo premijerama dva, rekli bi smo, domaća ostvarenja – Poljubac Ele Ficdžerald Vladimira Paunovića i filma Kameleoni Mihe Čelara. Paunović istražuje kako je nastao najveći diksilend bend Jugoslavije, grupa Sedmorica mladih, a paralelno pratimo i vreme nastanka džez – kroz ispovesti Zarije Rakovića – trubača i Ljube Milića – tromboniste. Slovenac Miha Čelar pak, slikom i tonom, komponuje kolektivnu sliku za portret Kameleona, jedne od najpoznatijih bit i rok grupa 1960-ih u zemlji koje više nema.

Za prave filmofile iz prenatpanog džaka nezavisne, odnosno indie selekcije za ovu novinsku

priliku izdvajamo dve programске celine – Savremeni iranski film (premiere filmova realizovanih u poslednje dve godine) i Afričku panoramu. Da su A. Kijarostami, Dž. Panahi, M. Madžidi i A. Farhadi... postali klasici iranske kinematografije, pokazuju filmovi relativno nove, nešto mlađe generacije, među kojima su za Nišville Movie Summit selektovani Mehdi Esmaeili, Pejman Vasegi, Masoud Hatami, Behzad Khodaveis, Alija Asgari, Šahram Asadzadeh... a, ponajviše – Alia Reza Amini i Marjam Zahirimehr.

Naravno, to nije sve. Izazovna je i Afrička panorama. Među, na primer, filmovima iz Tanzanije (Dema), Mozambika (Mabata Bata), Sudana (aKASHA), Kameruna (Tama), Gane... izdvajaju se dva vrlo provokativna: ugandski 94 teror Mulindva Ričarda i marokanski Kiliqis, grad sova Alauija Lamharzija Azlarabea. Prvi rekonstruiše ruandski građanski rat, a drugi – fascinirajućom preciznošću, ogođenom do detalja – jednog S. Leona, oslikava izolovanu naseobinu u planinama Visokog Atlasa koju naseljavaju porodice i stražari tajnog političkog logora.

Rečju, pripremili smo raznovrsni program. (Pre)uzeli iz svega po malo – za svakog po nešto. Pri tome, poimajući i novi digitalni film kao kreativni čin u kojem učestvujemo svi, bez obzira da li stojimo iza ili ispred kamere ili ga percipiramo i doživljavamo u gledalištu – kako bismo povratili izgubljeni osećaj i stigmatizovani pogled za realno; pogled koji su, u međuvremenu, (po)ništili masovni mediji i američki blokbafteri, pre svega.

Ivan Blagojević, direktor Nišvil džez festivala

Možda labudova pesma, ali i lepa

Na Nišvilu nikad više umetnosti, a manje para. Ako se stvari ne promene, iskreno se bojim da je ovo labudova pesma ovakvog festivala, koji je po konceptu festival festivala, sa četiri petine besplatnog programa. Pošto ove godine slavimo jubilej, trudimo se i da ta pesma bude što lepša – kaže Ivan Blagojević, direktor Nišvil džez festivala, koji beleži četrvt veka postojanja.

Blagojević precizira da je ovogodišnje festivalsko izdanje najobimnije – traje deset dana, na 20 scena, sa 300 programima i oko 1.000 umetnika, ali da je istovremeno i najopasnije za organizatore jer je odziv sponzora nikada slabiji. Uprkos bogatstvu ponude, biće teško dostići prošlogodišnji rekord u posećenosti, kad je neki od segmenata festivala videlo oko 200.000 ljudi.

– Ovogodišnji Nišvil, praktično, ima četiri otvaranja. Najpre je 2. avgusta otvoren pozorišni festival (Nišville Jazz Theater), a 5. avgusta filmski festival (Nišville Movie Summit). Na River stejdžu (Šabans Friends World Music Stage), smeštenom na Nišavskom keju, pored spomenika Šabanu Bajramoviću, 6. i 7. avgusta se realizuje program Prijatelji Šabanu. Zvanični festivalski program, koji se odvija na Earth and Sky stejdžu, i za koji posetioci jedino moraju kupiti karte, biće otvoren 8. avgusta – kaže direktor Nišvila.

On dodaje da zvanični program počinje postavljanjem nezvaničnog svetskog rekorda jer će se na Earth and Sky stejdžu predstaviti Five Big Bend Summit, sa oko stotinu muzičara, koji čine big bendovi iz Srbije, Argentine, Bugarske i Hrvatske i jedan internacionalni big bend sa izvođačima iz Srbije, Italije i Albanije. Orkestrima će dirigovati Stjepko Gut, a oni će između ostalog izvesti kompoziciju Duška Gojkovića Nišville Jubilation. Kao specijalni gost nastupiće proslavljeni pijanista Lari Vučković, ovogodišnji dobitnik nagrade Nišvila za životno delo, kome će nagrada biti uručena 7. avgusta, u Gradskoj kući.

Ovogodišnji džez hedlajneri su veliki svetski muzičari Dejvid Marej (David Murray), Kristijan Skot (Christian Scott), Kris Potter (Chriss Potter), Dejv Libman (Dave Leibman) i Piter Erskin (Peter Erskine). Među takozvanim komercijalnim muzičarima – što uopšte ne znači da oni nisu umetnički izvođači, svakako su Masio Parker (Maceo Parker), Džo Mersa

Marli (Jo Mersa Marley) – unuk proslavljenog Boba Marlija (Bob Marley) – a pre svega Bob Geldof, irski muzičar i svetski humanitarac, koji je najveća medijska zvezda.

– Geldof će nastupiti poslednje večeri, 11. avgusta, i verovatno privući najviše publike. Njegov dolazak dogovarali smo tri godine. Sledeće, 2020. obeležava se 35 godina od Live Aid rok koncerta (na više lokacija u svetu na kojem je prikupljeno više od 60 miliona dolara za pomoć gladnima u Etiopiji, čiji je Geldof jedan od organizatora – prim. ZM), pa ćemo razgovarati sa njim o potencijalnom Live Aid koncertu za Zapadni Balkan – kaže Blagojević.

Zanimljiv prateći muzički program posetioci će moći da vide i na binama Midnight Jazzdance Stage, Open Stage, Air Stage, Welcome Stage, Museum Youth Stage, kao i po prvi put na Hip Hop Stage. Među hip-hoperima biće Erik Bobo Kora (Eric Bobo Correa), Marko Šelić Marčelo, te Ajs Nigrutin i Thimbe, koji čine dve trećine sastava Bad Copy.

Sagovornik Danasa još kaže da pozorišni festival traje deset dana i ima tri pre-

zbu radova umetničke kolonije Art to go Jazzy iz 2016, 2017 i 2018. godine ili izložbu Niškog grafičkog kruga. Do kraja festivala mladi niški umetnici koji se bave street artom, grafitima i body artom, uradiće džez murale na slikarskim ateljeima u Tvrdavi koji su izgoreli pre više od 15 godina i do danas nisu obnovljeni. Striporama, internacionalni festival stripa i popularne kulture, dovešće neke od najboljih crtača evropske strip scene.

Nišville Showcase scena poslužiće da najperspektivniji, a nedovoljno afirmisani mladi muzički sastavi pokažu svoj talent. Nišville Workshop i ovoga puta pomoći će mladim umetnicima da se bolje upoznaju sa instrumentima koji se koriste u džezu ili da prisustvuju predavanjima o improvizaciji, kompoziciji, aranžiranju. Mladi muzičari iz Sarajeva, Niša i Tirane koji se već bave džezom ili nameravaju da se ozbiljnije oprobaju u tom muzičkom pravcu mogu to da pokušaju u okviru festivalskog projekta SaNiTi (Sarajevo – Niš – Tirana) Jazz Project.

Neki od učesnika Nišvila nastupiće 7. avgusta u Prinčevjoj vili, unutar Specijalne psihijatrijske bolnice Gornja Toponica, či-

Svesni smo da radimo neisplativ posao, ali, uhvatio nas je taj virus, a antibiotici ne pomažu: Ivan Blagojević

Za nesmetano održavanje festivala u ovom formatu neophodno je najmanje 100 miliona dinara, od kojih bi po jednu trećinu trebalo da obezbede država, Grad i organizatori festivala. Ovogodišnji Nišvil, međutim, košta 79 miliona dinara, a da pri tom ni takav finansijski plan neće biti realizovan zbog manjka sponzora. Festival zbog toga jede sam sebe

mijere. Jedna od njih bila je predstava Kako vam drago Vilijema Šekspira – koprodukcija Narodnih pozorišta iz Niša u Kruševca – u režiji Nikite Milivojevića, koja je otvorila ovaj segment Nišvila.

Filmski festival, Nišville Movie Summit, koji je počeo 5. avgusta, publici nudi revijalni program muzičkih filmova sa džez elementom (Main Nišville Movie), muzičke blokbaftere i ostvarenja novije produkcije (Drive-in Movie Stage), izabrana igrana ostvarenja u bašti Oficirskog doma (Garden Indie bioskop), dokumentarne i eksperimentalne filmove u amfiteatru na Nišavskom keju (River Indie bioskop), ekološke filmovi na Movie Stage, klasike nemog filma na Kristina Stage i filmove o poznatim umetnicima u bioskopu ispred Atefjea u Tvrdavi. U okviru Strip Movie biće prikazivani animirani i dečji filmovi.

U okviru programa Jazz&Book's Sessions, pisci i pesnici – među kojima su, recimo, Zoran Čirić, Dejan Stojiljković, Marčelo ili generalni konzul Bugarske u Nišu Edvin Sugarev, predstavljaju svoja dela i govore o umetnosti. Likovna umetnost zastupljena je kroz retrospektivnu izlo-

me festival između ostalog želi da skrene pažnju javnosti da vilu treba obnoviti. Publiku na koncertu biće pre svega pacijenti bolnice. Vila je poznata po tome što je u njoj neko vreme i protiv svoje volje proveo princ Đorđe Karađorđević, koji je proglašen duševno obolelim. Ovakvim nastupom nastavlja se festivalska praksa da se deo muzičkog programa izvodi u različitim ustanovama, kao što su prethodnih godina bili niški Gerontološki centar ili Kazneno-popravni zavod.

– Za nesmetano održavanje festivala u ovom formatu neophodno je najmanje 100 miliona dinara (900.000 evra), od kojih bi, po našoj analizi, po jednu trećinu trebalo da obezbede država, Grad i organizatori festivala. Ovogodišnji Nišvil, međutim, košta 79 miliona dinara, a da pri tom ni takav finansijski plan neće biti realizovan zbog manjka sponzora. Festival zbog toga jede sam sebe. Uvek neko me ostanemo dužni, uglavnom tehnicima i hotelima, pa te obaveze izmirujemo sledeće godine – kaže Blagojević, podsećajući da džez festivali koji su u istom rangju

REČ GRADONAČELNIKA NIŠA

Darko Bulatović: Nišvil – jedan od brendova grada

Zajedno sa Tvrđavom, Medijanom i Čele-kulom, Nišvil predstavlja jedan od najpoznatijih brendova grada na Nišavi. Nišvil vidim kao kulturni događaj koji svetu pokazuje moderno lice Niša i koji na najbolji način prezentuje zrelost duhovnog života našega grada.

U avgustu, u vreme Nišvila, Niš postaje svetska prestonica dobre džez muzike i kvalitetnog umetničkog ukusa. Nema sumnje, da u avgustu mesecu, na kulturnoj i turističkoj mapi Evrope, Niš postaje jedno od najatraktivnijih destinacija. Ovih dana, Niš postaje svet u malom!

Ljubiteljima džez i teatarske umetnosti, u ime svih Nišlija srdačno želim dobrodošlicu u Niš, u grad sa bogatom festivalskom tradicijom i odličnom iskustvom u organizovanju velikih kulturnih manifestacija.

Foto: facebook.com

Blagojević: Možda labudova pesma, ali i lepa

Nastavak sa II strane

sa Nišvilom imaju budžet od skoro tri milijarde dinara (20 miliona evra).

On precizira da je ove godine Grad Niš, kao pokrovitelj festivala, i svetla tačka u njegovom finansiranju, izdvojio 33 miliona dinara. Ministarstvo kulture i informisanja je opredelilo dva miliona, a Ministarstvo turizma – tri. Mada je podrška Ministarstva kulture *stidljiva*, ona je *značajno bolja nego kad je na njegovom čelu bio Ivan Tasovac*.

Niti jedna od većih stranih kompanija koje su poslednjih godina došle u Niš nisu finansijski podržale Nišvil, a od takve podrške odustao je i *Leoni*, koji je to dosad činio. Odustali su i *Telekom*, *Pošte Srbije*, *Dunav osiguranje*. Nema više ni kompanija *Filip Morris* i *NIS*, ali im je *zahvalan jer su osam godina podržavale festival, čime su doprinele njegovom opstanku*.

– Sponzori nam daju sada već lakonske odgovore da im kultura više nije prioritet. Osim toga, ti sponzori ili marketinške agencije koje rade za njih imaju ozbiljne predrasude da je umetnička muzika, kakva je džez, neatraktivna i marketinški nezanimljiva. Oni zaboravljaju da Nišvil, zbog koncepta koji ima, privlači najširu publiku i da ovaj festival poseti na desetine hiljada ljudi – kaže Blagojević.

Sagovornik *Danasa* ponavlja predlog da država napravi top listu pet muzičkih festivala za koje će izdvojiti budžetska sredstva, i poštediti ih konkursa. Nada se da bi to moglo da se dogodi već sledeće godine.

– Umorni smo od apliciranja na konkursima, a njih je dosta jer mi u okviru Nišvila imamo desetak festivala. Zamaraju nas i komisije u kojima sede ljudi koji nikad nisu bili na Nišvilu, niti pouzdano znaju šta je to. Ne shvatamo ni zašto na konkursima Ministarstva kulture filmski festivali dobijaju i po sedam puta više sredstava od muzičkih festivala, koji su zbog svoje prirode i infrastrukture objektivno skuplji – kaže Blagojević, dodajući da organizatori Nišvila nisu spremni da zastanu u bici za njega.

– Od samog početka smo svesni da je jedan ovakav festival *poslovni promašaj*. I da radimo neisplativ posao. Ali, uhvatio nas je taj virus, a antibiotici ne pomažu – kaže on.

NIŠVILLE 2019: GLAVNI PROGRAM

Earth & Sky Stage / Potpuni program 25. Nišvila na <http://nisville.com/sr/nisville-stages/>

Maceo Parker

ČETVRTAK, 8. avgust

Jayus Jazz (Srbija) od 19.30 do 20.15 sati; Five Big Bands Summit (Srbija / Hrvatska / Argentina / Bugarska / SAD / Italija / Alžir) od 20.20 do 21.15; Yossi Fine & Ben Aylon Trio (Izrael) od 21.20 do 22.15; Lydian Sound Orchestra ft. David Murray (Italija / SAD) od 22.20 do 23.15; Maceo Parker (SAD) od 23.20 do 00.30 i Dat Brass (Velika Britanija) od 00.35 do 01.30 sati;

PETAK, 9. avgust

Marcin Pater Trio feat Jakub Mizeracki (Poljska) od 19.30 do 20.15 sati; Sun Dew (Francuska / Izrael / Nemačka / Austrija) od 20.20 do 21.15; Malina Moye (SAD) od 21.20 do 22.15; Christian Scott (SAD) od 22.20 do 23.15; Joe Mersa Marley (SAD / Jamajka) od 23.20 do 00.30 i Desy Live Band (Bugarska) od 00.35 do 01.30 sati;

SUBOTA, 10. avgust

Dusha Connection feat Maja Jaku (Austrija) od 19.30 do 20.15 sati; Daiva Starinskaite Alchemy of 11 (Litvanija) od 20.20 do 21.15; Ferenc Nemeth Freedom Trio feat

Bob Geldof

Jo Mersa Marley

Chris Potter and Gilad Hekselman (Mađarska / SAD / Izrael) od 21.20 do 22.15; Jamal Thomas Band (SAD) od 22.20 do 23.15; Seun Kuti and Egypt 80 (Nigerija) od 23.20 do 00.30 i Tango Jazz Quartet (Argentina) od 00.35 do 01.30 sati;

NEDELJA, 11. avgust

AJS Quartet (Albanija) od 19.30 do 20.15 sati; Acoustic Version (Bugarska) od 20.20 do 21.15; Ratko Zjača Nocturnal Four (Hrvatska / Holandija / Italija / Slovenija / El Salvador) od 21.20 do 22.15; Kenny Werner Quartet feat Dave Leibman, Peter Erskine and Johannes Weidenmuller (SAD) od 22.20 do 23.15; Bob Geldof (Velika Britanija) od 23.20 do 00.30 i Vlatko Stefanovski Trio (Severna Makedonija) od 00.35 do 01.30 sati.

Seun Kuti

Christian Scott

Stjepko Gut

Sponzori

Ovogodišnji Nišvil podržali su Grad Niš; Ministarstvo kulture i informisanja; Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija; Evropska unija; Ministarstvo kulture Litvanije; Ambasada SAD; Ambasada Izraela; Italijanski kulturni centar; Austrijski kulturni forum; Raiffeisen Bank; kao i kompanije *Better collective*, *Zajčarsko pivo*, *Schweppes*, *Fluo elektro*, *Benlian*, *Jela*, *Simex*, *Youngblood*, *Exenet*, *Ticket.rs...*

Voleli bismo trubu Luja Armstronga, ali...

Ove godine *Nišville Jazz muzej* obogaćen je novim eksponatima koji ilustruju istoriju Nišvila i džez. „Voleli bismo da u Muzeju imamo trubu Luja Armstronga, ali zasad nemamo 100.000 dolara, pa ostajemo bez nje, ali sa drugim vrednim eksponatima“, kaže direktor Nišvila Ivan Blagojević.

Muzej je otvoren prošle godine i jedan je od dva preostala džez muzeja u Evropi.